

Naxwaha carabiga oo kooban

الموجز في قواعد اللغة العربية

[اللغة الصومالية]

Qore Siciid Maxamed Axmed “Siciid Al-Afgaani”

سعيد الأفغاني

Turjume: Cabdirisaaq Maxamed Cilmi “ina Warfaa”

ترجمة: عبد الرزاق محمد علمي (ابن ورفا)

Fiiro gaar ah: Fadlan tixgali aayadaha Qur'aanka
ah ee qoraalkan la socda oo ha dhigin meel
dayacan.

Qof kasta ayaa xaq u leh inuu daabacdo tarjamada
naxwahan oo ma dhowrsana

Waxaa daabacay Kirja kerrallaan Helsinki Finland
Tusmada kitaabka bogga

Hordhaca qoraha-----	7
Hordhaca turjumaha-----	8
Falalka-----	11
Rogrogmadka-----	12
Labada fal ee layaabka-----	13
Falalka amaanta iyo amaandarada-----	14
Falka aan qaadan asal ahaan xarfaha-----	15
Falalka makordhaha iyo kordhaha-----	16
Hamzada dhajisada iyo goynta	
Adeegsiga qaamuusyada-----	17
Falka xoojiyaha iyo maxoojiyaha-----	19
Falka layaqaanaha	
Gudbaha iyo magudbaha-----	20
Dhamaha iyo madhamaha	
Isbadalka shaqalka erayga u dambeeya----	22
Kordhowga joogtada iyo meelaheeda-----	23
Reebka joogtada iyo meelaheeda	
Gartada iyo lamagartada-----	24
Magac uyaalka	
Magaca gaarka ah-----	25
Magaca muujiyaha	
Magaca xiriiriyaha-----	26
Gartada qodobka-----	27

Makordhaha iyo kordhaha	
Alifka gaaban iyo ya'da dhimanaha-----	28
Labka iyo dheddigga-----	29
Kooxaha iyo xeerarkeeda-----	31
Yaraynta iyo xeerarkeeda-----	32
Xiriirtada iyo xeerarkeeda	
Magaca labashaqlanaha-----	33
Magac faleedka	
Asalada-----	34
Magaca falaha	
Magaca lafalaha	
Astaanta u egtada magaca falaha	
Magaca barbardhigaha-----	35
Magaca goorta iyo magaca goobta	
Magaca qalabka	
Falaha magacyada-----	36
Falaha	
Utaaganaha falka	
Yeelaha iyo sheegtada-----	37
Sheegtada (runtii) iyo walaalaheed	
Macnayaalka qodobyada	
Lafalaha magacyada-----	38
Lafalaha dhan	
Lafalaha-----	39
Lafalaha dartiis	
Lafalaha lajira	

Lafalaha goorta iyo goobta	
Qaabka falka-----	42
Kalasaaridda	
Kabaxsanida-----	44
Dhawaaqtada-----	46
Meelaha lahaanshaha magaca -----	47
Xarafka meeleeeyaha	
Lahaanshaha labada magac-----	50
Raacdooyinka-----	51
Xoojinta	
Tilmaamaha	
La socotada-----	52
Fasirtada-----	53
Lasocotada caddaynta	
Xarfaha macnayaalkooda	
Isbadalka shaqalka erayga-----	62

La soo xiriirka turjumaha ee ku saabsan naxwaha

Haddii aad xiiseyneysid kitaabkan oo aad dooneysid inaad ogaato sidii lagu heli lahaa, iyo haddii aad ku aragtid khaladaad xagga tarjamada ah, Eebbe kaliya ayaa dhamaystirane ha kaa abaalmariyo. Waxaad fadlan kala soo xiriiri kartaa cinwaankiisa bariidka xaasuubka:

”elab@suomi24.fi”.

Mahadnaq

Waxa aan ugu horrayntii u mahadnaqayaa Eebbe, oo igu galadaystay nimcooyin tira badan oo aanan koobi karin. Ka dibna waxaan u mahadnaqayaa dhammaan dadkii igu caawiyey talo, fikrad, dhiiragalin iyo sida habka wax loogu qoro xaasuubka "kombiyuutarka" gaar ahaan macalin Jaamac. Waxaan idin leeyahay جزاكم الله خيرا .

Taariikh nololeedka qoraha oo kooban iyo tixraac qoraal

Naxwaha carabiga waxaan ka turjumey naxwaha
la yiraahdo "xeerarka afka carabiga oo kooban"

الموجز في قواعد اللغة العربية

ee uu qorey Siciid Maxamed Axmed oo loo
yaqaan "Siciid Al-Afgaani". Mana wada turjumin
naxwahaasi ee waan soo koobay. Siciid Al-
Afgaani wuxuu ahaa naxwe-yaqaan. Wuxuu ku
dhashay Dimishiq Suuriya, inkastoo uu ka soo
jeeday Afganistaan, sanadka Hijriga markuu ahaa
1327dii, wuxuuna ku dhintay Makka
Almukarrama Sacuudiga sanadkii 1417dii, Eebbe
ha u naxariistee. Wuxuuna leeyahay kutubo
dhowr ah oo uu ka mid yahay naxwahan.

Hordhaca qoraha

Labaatan sano ayaan ahaa madaxa manaahijta culuunta afka carabiga iyo dhaqangelintooda anigoo markaas ahaa ustaaz "bare" ka dhiga jaamacadda Dimishiq naxwaha "xeerarka afka" iyo sarfiga "rogrogmadka afka". Ka dibna waxaan bare ka ahaa jaamacadda Lubnaan iyo jaamacadda Beyruut anigoo dhigayey isla labadaas maaddo oon kor ku soo sheegey. Waxaana isla xiligaasi la socdey manaahijta jaamacadaha Masar iyo Ciraaq ee maadadaasi.

Naxwaha carabiga oo kooban waxaan ka qorey naxwaha afka carabiga ee uu qorey Xafni Naasif iyo naxwaha afka carabiga ee uu qorey Al-Galaayini iyo daliilyo aan ku jirin labadaasi naxwo oo aan ku biiriyey.

Waxaan go'aansadey dabcaddan ugu dambeysey inaan mideeyo manaahijta jaamacadaha carabta si uu ugu ahaado aqoonyahanka tixraac dhan oo naxwaha carabiga ah (xeerarkeeda نحوها iyo rogrogmadkeeda صرفها).

Waxaan Eebbe ka baryayaa howsha aan qabanayo inuu ka dhigo mid waxtar leh dhamaantanada ha naga dhigo adeegayaasha afkan sharafta leh una

qalma iney mutaan adeegeeda Eebbaana nagu
filan wax la talosaartana isagaa ugu wanaagsan.

Qoraha

6.11.1390 H. oo ku aaddan 2.1.1971 M.

Hordhaca turjumaha

Waxaan ku bilaabayaa magaca Eebbaha
Naxariistaha guud Naxariistaha gaar.

Waxaa mahad iska leh Eebbe, nabadgalyadiisana
korkooda ha ahaato adoomadiisa uu doortay.
Kani waa naxwaha carabiga, ulajeedaydu
waxay tahay in aan ugu dhawaado Eebbe, aniga
oo ugu turjumaayo naxwaha carabiga afka
soomaaliga ardayda, maxaa yeelay waa iridda
laga galo afka carabiga, taasoo ah afka nabigeena
Maxamed naxariista Eebbe iyo nabadgalyadiisa
korkooda ha ahaatee isaga iyo reerkiisa iyo intii
raacdey dhamaantood, waana afka Qur'aanka
kariimka.

Waxtarka ay leedahay barashada naxwaha afka
carabiga, si sax ah ayaad ugu hadli kartaa, u qori
kartaa afka carabiga, si sax ah ayaad u baran
kartaa Qur'aanka kariimka iyo Xadiiska Nabiga
n.n.k., waana labada ay ku dhisan yihiin sharciga
Islaamka.

Waxaana ku tala jiraa markuu soo baxo
tarjamadan naxwaha ah, ka dib inaan soo saaro
tarjamada qaamuuska carabiga oo kooban,

hadduu Eebbe yiraahdo.

Waxaan ugu dambayntii Eebbe ka baryayaa in uu aniga "turjubaanka", qoraaga naxwahan iyo intii i caawisayba uu miisaanka wanaagyadeena noogu daro maalin aysan xoolo iyo caruur waxba tarayn.

Sida la og yahay qofkii ugu horeeyey ee qora naxwaha carabiga wuxuu ahaa Abul Aswadi Addualiyyu, waxaana faray inuu qoro madaxweynihii afaraad ee muslimiinta Cali binu abii Daalib Eebbe ha ka raali noqdee.

Diinta Islaamku waxay qabtaa " فرض الكفاية " inuu barto naxwaha carabiga qofkii awoodo.

Erayga naxwe af carabi ahaan dhowr macno ayey leedahay sida: dhinac iyo la mid.
Erayga naxwe ereybixin naxwe ahaan waxaa loola jeedaa xeerka barashada afka.

Turjumaha
Helsinki talaado 18.9.1427 H. oo ku aaddan
10.10.2006 M.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Falaka الأفعال

Ismabadalaha iyo isbadalaha الجامد والمتصرف

Falalka badankood waxay leeyihiin saddax qaab: tagtada الماضي , joogtada المضارع , iyo fartada علم الأمر sida: qoray كتب , aqriyay قرأ , ogaaday علم الأمر . Falalkaasi mid ka mid ah wuxuu isubadalaa saddaxda qaab sida: qoray كتب , qora يكتب , qor اكتب . Falalka qaarkoodna waxay isubadalaan laba qaab: tagtada iyo joogtada oo kaliya sida falkan oo kale weli ahaa ما زال , weli yahay ما يزال oo ma laha falkan qaabka saddaxaad ee fartada. Qaarna waxay isubadalaan hal qaab, falkaasi ayaana la yiraahdaa ismabadalaha. Waana inuu ahaadaa qaabka tagtada oo kaliya sida: ma aha ليس oo isuma badala labada qaab ee kale ee falka joogtada iyo fartada ama waa inuu ahaadaa qaabka fartada oo kaliya sida: ka soo qaad هب oo isuma badala labada qaab ee kale ee falka joogtada iyo tagtada.

Rogrogmadka التصرف

Tan koowaad: marka falka tagtada uu isubadalayo falka joogtada:

B) Waa inuu qaataa mid ka mida xarafyada joogtada (alifka ama hamzada qofka hadlaya kaligiis: aniga الهمزة للمتكلم وحده , ama nuunka qofka

la hadlaya qofka kale: annaga النون للمتكلم مع غيره ,
ama ya'da qofka maqan: isaga الياء للغائب , ama
ta'da dadka lala hadlayo: idinka التاء للمخاطبين , ama
ta'da qofta maqan: iyada الغائبة .) waa la godayaa
falka afarta xaraf ka kooban kan kalana waa la
kordhobayaa.

T) Dabadeed waxaa la eegayaa falka inta xaraf uu
ka kooban yahay:

1) Hadduu yahay fal saddax xaraf ka kooban
الثلاثي , xarafka ugu horeeya waa la reebayaa يسكن
, xarafka labaadna waxaa lagu shaqlayaa يحرك
god ضمة , ama kordhow فتحة , ama hoosdhow
كسرة . sida: qora يكئب , fura يفتح , garaaca يضرب .

2) Hadduuna yahay fal afar, shan iyo lix xaraf ka
kooban الرباعي، الخماسي والسداسي , uusan ka
bilaabanayn ta'da dheeraadka ah التاء الزائدة , waa
la hoosdhabayaa ka hor xarafka u dambeeya,
mana qaadanayo alifka dhajinta ألف الوصل ee
falka shan iyo lix xaraf ka kooban iyo hamzada
goynta dheeraadka ah همزة القطع الزائدة ee falka afar
xaraf ka kooban sida: Wareejiya كُحرج , socda
ينطلق , dembidhaaf weydiista يستغفر . Haddii ay ku
bilaabato ta'da dheeraadka ah, ismabadalayso: ka
qaybqaatay, ka qaybqaata يتشارك .

Tan labaad: marka falka joogtada uu isu badalayo
falka fartada:

- 1) Waa la reebayaa falka joogtada ah: Ma uusan qorin لم يكتب , ma uusan tuurin لم يرم , ma uusan wareejin لم يدحرج .
- 2) Waa in laga tuuraa xarafka joogtada.
- 3) Waa inuu qaataa alifka dhajinta iyo hamzada goynta, labadaasoo uusan qaadan markuu falku yahay joogto sida: qor اكتب , wareeji دحرج iyo socda انطلقوا .

فعلا التعجب Labada fal ee layaabka

Marka la muujinayo layaabka waxaa la adeegsanayaa labadan qaab midkood:

- 1) Yaa ka yaab badan ما أفعله
 - 2) Yaa ka yaab badan أفعل به
- Sida yaa ka nasiib badan ما أحسن حظّه ama أحسن بحظه. Falka layaabka ee hore waa la kordhobayaa falka labaadna waa la hoosdhobayaa ba'da dheeraadka ah darteed.

أفعال المدح والذم Falalka amaanta iyo amaandarada

Falalka amaanta iyo amaandarada dhamaantood waa falal aan isbadalin mana laha joogto iyo farto

toona. Waana labo jaad:

B) Jaadka koowaad: Alla wanaagsanaa نعم , alla muxuu hoogey بئس , alla xumaa ساء , alla wanaagsanaa لا حبذا iyo alla mawanaagsana لا حبذا

1) Marka aad wax amaaneyso ama aad ku sheegeysid amaandarada waa inuu qaataa qodobka (أل) sida: Alla muxuu wanaagsan yahay ninka Khaalid ah نعم الرجل خالد , alla maxay xun tahay ina walaasha reer Saliim بئس ابن أخت القوم سليم

2) Ama magac uyaal kalasaare sida: Alla dabeecad xumaa xanaaqaaga ساء خلقاً غضبك

3) Ama erayga (ما) sida: Alla xumaa wuxuu sameeyay dariskaa بئس ما فعل جارك , alla muxuu xumaa wixii ay sameeyeen ساء ما كانوا يصنعون

T) Jaadka labaad: Sidoo kale kolkii aad wax amaaneyso ama aad ku sheegeysid amaandaro waxaad adeegsaneysaa qaabkan (فعل) oo waxaad godeysaa erayga xarafka isa labaad sida: Alla garasho ogaa inanka (فهْمُ الطفل).

Falka aan qaadan asal ahaan xarfaha isbadala iyo kan qaata الصحيح والمعتل

Falka aan qaadan asal ahaan xarfaha isbadala waa

sida qoray (كتب). Kan qaata asal ahaan xarafka ugu horeeya xarfaha isbadala waa مثال sida: Balanqaaday وعد , xarafka iskabadala xarafka dhexdiisana waxaa la yiraahdaa أجوف hadduu woow ama ya' yahay sida: Yiri yiraahda قال يقول , gaday gada باع يبيع , hadduu iskabadalo xarafka saddaxaadna waa ناقص sida: Weerarey, tuurey (غزا ورمي), haddiise iskabadala xarafka hore iyo kan saddaxaad waa لفيف مفروق sida: Gutay (وفى), haddiise iskabadalo xarafka labaad iyo saddaxaad waa لفيف مقرون sida: Dhamaaday (طوى).

Ka hamzaysan المهموز waa erayga xaraf ka mida uu yahay asalkiisa hamzo haba ahaadee kan xarfihisu isbaddalin صحيح iyo kan isbaddalaba معتل sida: Qaatay أخذ , arkay رأى , aqriyey قرأ iyo doonay شاء .

Ka labalaabmana المضعف waa sida: Adkeeyay "shadda" (شدّ).

Falka aysan xarfihisu isbadalin hadduusan wadan hamzo iyo labalaab waxaa la yiraahdaa سالم sida: Gargaaray (نصر).

المثال الواوي : Ka xarfkiisa hore isbadala waxaa la hoosdhabayaa xarfkiisa labaad ee joogtada waxaa laga tuurayaa woowgiisa markuu yahay joogtada iyo fartada sida: Balanqaadey, balanqaada iyo balanqaad ((وعد، يعد، عد)).

Falalka makordhaha iyo kordhaha

المجرد والمزيد من الأفعال

Falka xarfihiisa oo dhami asal yihiin oo uusan wadan xaraf dheeri ah sida qoray كتب ayaa waxaa la yiraahdaa falka makordhaha. Falka kordhaha ahina waa kan lagu kordhiyey xaraf iyo wax ka badan sida: Isu qora كاتَّب .

Hamzada dhajisada iyo goynta

همزة الوصل وهمزة القطع

Hamzada dhajisada waa sida: Wuu maqan yahay Muxsin (غاب المحسن) oo ba'da ayaa waxaa lagu dhajinayaa laamka reeban oo lama aqrinayo alifka ka horeeya, inkastoo uu qoran yahay.

Hamzada goyntase waa sida: Tixgeli walaalkaa أكرم أخاك oo waxaa loo aqrinayaa siday u qoran tahay.

Adeegsiga qaamuusyada استعمال المعجمات

Kolkii aad barato falalka makordhaha iyo kordhaha, waxaa kuu fududaanayso inaad ka raadsato eraygaad doonayso qaamuuska carabiga iyo adigoo raacaysid labadan arrin ee soo socda:

B) 1) Ka bixi eraygaad dooneysid waxa uu wato oo sumadaha joogto ama alifyada dhajinta ama magac uyaalo ama xarfaha meeleeeye ama sumadaha dheddig ama koox ama labaadle.. iwm. dabadeed ka bixi xarfaha dheeraadka ah intuu ka noqonayo erayga xarfaha makordhaha ah kolkaas ayaad ka baareysaa qaamuuska macnaheeda. Tusaale eraygan المتدارك haddii aan ka bixino xarfaha dheeraadka ah waxaa noo soo baxaya درك oo ah erayga asalkiisa.

2) Waxaa lagu celinayaa xarafka laga tuurey erayga ee uu lahaa asal ahaan marka laga raadinayo qaamuuska sida: Ina ابن oo waxaa laga tuurey woowgii: بنو oo markaanu raadineyno wuxuu noqonayaa (ب ن و).

T) Waxaa looga raadiyaa erayada qaamuusyada carabiga labadan qaab midkood:

Qaabka koowaad: Xarafka koowaad ee erayga waxaa la yiraahdaa باب xarafka u dambeeyana فصل sida:

درک باب الدال فصل الکاف

Qaamuuska ugu caansan ee sidan u qoran waa مختار الصحاح ee uu qorey الرازي oon ku talajiro inaan soosaaro tarjamadiisa oo af soomaali ah mardhow hadduu Eebbe yiraahdo.

Qaabka labaad: Xarafka u dambeeya ee erayga waxaa la yiraahdaa باب xarafka koowaadna فصل sida:

درك باب الكاف فصل الدال

Qaamuusyada carabiga ugu caansan ee sidan u qoran waa لسان العرب iyo القاموس المحيط للفيروزآبادي qaamuuskan dambana waa qaamuuska ugu weyn qaamuusyada carabiga oo dhan.

Waana in ardayga uu heystaa ugu yaraan qaamuuskan yar مختار الصحاح si uu uga faaideysto barashada afka carabiga.

Falka xoojiyaha iyo maxoojiyaha

الفعل المؤكد وغيره

Waxaa hadalka loo xoojiyaa adigoo hadalka ku celiya, dhaarta, iyo inuu qaato qodobada xoojinta sida: Xoojinta magacyada waa (إن وأن، ولكن ولام) (الابتداء), xoojinta falalkana waa (قد واللام ونوني)

(التوكيد).

Casharkeenan wuxuu ku saabsan yahay xoojinta falka oo lagu xoojinayo nuunka culus ama kan fudud sida: **Hadduusan samayn waxaan farayo runtii waan xiri oo wuxuuna noqon kuwa la hooseysiiyey** { وَلَئِن لَّمْ يَفْعَلْ مَا أَمْرُهُ لَيُسْجَنَنَّ وَلَيَكُونًا مِّنَ الصَّاغِرِينَ }.

Falka layaqaanaha iyo falka lamayaqaanaha الفعل المعلوم والفعل المجهول

Marka weerta lagu sheego falaha falka sida: Wuxuu aqriyey Saliim casharkii, wuxuuna aqrinayaa saaxiibkiis berito (قرأ سليم الدرس، ويقرؤه) (رفيقه غداً) waa falka layaqaanaha, haddiise aan la sheegin falaha sida: Waxaa la aqriyey casharkii, waxaa la aqrin doonaa casharkii (قرأ الدرس، وسيقرأ) (الدرس) waa falka lamayaqaanaha. Tusaalahanna waa qaababka kala duwan ee falalka layaqaanaha iyo lamayaqaanaha:

Gudbaha iyo magudbaha المتعدي واللازم

Hadduu ku koobnaado saamaynta falka falahiisa sida: wuu seexday ilmihii نام الطفل markaasi falku

waa magudbe.
Haddiise uu uga gudbo saamaynta falaha
lafalihiisa sida: Wuxuu soo gatay walaalkaa
kitaab اشترى أخوك كتاباً kolkaasi waxaa la yiraahdaa
gudbe.

Dhamaha iyo madhamaha التام والناقص

Falalka madhamaha waxay ku jirtaa weerta
magaca ah iyadoo ka dhigaysa mid waqti cayiman
dhacay ama qaab cayiman u dhacay, waxayna u
dhexeysaa falalka dhamaha iyo qodobada
"xarfaha macnayaalka" ((أحرف المعاني)). Waana
labo koox oo waaweyn kooxda "ahaa" ((كان)) iyo
kooxda "sigtey" ((كاد)).

Waana kuwan soo socda labadoodaba:

Ahaa iyo walaalaheed كان وأخواتها:
Ahaa , أصبح , noqdey iyo "waabereystey"
noqdey "barqadsadey" , أضحى , noqdey "socdey"
ظل , noqdey "fiidsadey" , أمسى , noqdey "dhaxay"
بات sida: Waxaan ku waabereystey anigoo
caafimaad qaba أصبحت بارئاً , mar marna goor
go'an ma sheegto sida waaberiga الصباح , fiidka
المساء oo waxaa lagala jeedaa "noqdey".
"Inta" دام waxaa loo adeegsadaa qaab gooni ah

sida: Aqri inta aad firfircoon tahay أقرأ ما دمتُ
 ((ما)) "waxa" , waxaana horteeda galeysa , نشيطاً
 Erayadan ((برح، انفك، زال، فتى، رام، ونى)) oo dhan
 macnohoodu waa weli. Waa inse hortooda ahaataa
 diidmo xaraf ama magac ama fal ama diido iyo
 dhawaaqto sida: Weli walaalkaa wuu xanaaqsan
 yahay , ما زال أخوك غاضباً , weli waad xasuusataa
 balankaagii لا تفتأ ذاكرأ عهدك , weli waxaan ahay
 dagaal yahan أنا غير بارح مجاهداً .
 Noqdey ((صار)) sida: wuxuu noqdey biyihii baraf
 صار الماءُ جليداً .
 Ma aha ((ليس)) sida: Ma tegayo , لست منصرفاً , ma
 imaanayaan ardada berito ليس الطلاب بقادمين غداً .
 Waxaa kaloo jira afar xaraf oo loo adeegsado
 diidmada waana ((إن، ما، لا، لات)) sida:
 Ma aha walaalkaa socdaale إن أخوك مسافراً oo la
 mida (إن أخوك إلا مسافراً - إن مسافراً أخوك)
 Ma nihin gafayaal ما نحن مخطئين oo la mida (ما
 نحن إلا مخطئون - ما مخطئون نحن - ما إن نحن مخطئون
 لا خالدٌ Qof ma jiro Khaalid ah لا أحدٌ خالداً oo la mida
 أحد .
 Wey shalaayeen mana jirto saacad la shalaayo
 ندموا ولات ساعة مندم .
 Sigtey iyo walaalaheed كاد وأخواتها
 Falalka dhowaanshaha (أفعال المقاربة): كاد، كرب ،
 Waan ku soo gaari rabey كدت ألحقك , roobku

wuu di'i rabaa كرب المطر يهطل
Falalka filashada (أفعال الرجاء): عسى، حرى، اخلوق :
waxaa laga yaabaa inuu Eebbe caafimaad ku siiyo
عسى الله أن يشفيك , waxaa laga yaabaa in dhibka laga
qaado اخلوق الكرب أن يفرج
Falalka bilaabashada (أفعال الشروع): "Iwm شرع،
sida: أنشأ، طفق، قام، هبّ، جعل، علق، أخذ، بدأ، انبرى " إلخ
Waxay bilaabeen beeraleydii iney goostaan طفق
waxay bilaabeen tartamayaashii iney
ordaan انبرى المتسابقون يعدون .

Isbadalka shaqalka erayga u dambeeya iyo ismabadalka erayga الإعراب والبناء

Isbadalka shaqalka erayga u dambeeya oo ay ku
xiran tahay halka uu kaga jiro weerta ayaa la
yiraahdaa: الإعراب. Ismabadalka erayga u
dambeeya oo qaab kaliya oo aysan ku xirnayn
halka uu kaga jiro hadalka ayaa la yiraahdaa: البناء.

Kordhowga joogtada iyo meelaheeda نصب المضارع ومواضعه

Falka joogtada wuxuu noqon karaa mid hadda la

joogo iyo mid soo socda, hadduu qaato mid ka mida xarfaha wax kordhaba ((ان، لن، كي، إذن)). Laba mid ayaa dhacayso mid waxaa la kordhabayaa ba'da oo ah xarfka u dambeeya sida: Ma tegayo (لن أذهب), hadduu yahay falalka shanta ah halkii la kordhobi lahaa ma qaadanayo xarfka nuunka: Ma tegeysaan (لن تذهبوا..). Midda kalena wuxuu noqonayaa xaraf tilmaamaya wax dhici doona.

Reebka joogtada iyo meelaheeda

جزم المضارع ومواضعه

Reebka joogtada waxaa la reebayaa xarfka u dambeeya hadduu erayga yahay kaan isbadalin sida: Ma uusan socdaalin (لم يسافر), waxaa laga tegayaa xarfka u dambeeya hadduu yahay erayga isbadala sida: Ha tuurin (لا ترم), waxaana laga tegayaa nuunka hadduu yahay falalka shanta sida: Ha daahina (لا تتأخروا).

Gartada iyo lamagartada المعرفة والنكرة

Magac kasta oo loogu yeero wax gaar ah ayaa la

yiraahdaa garto sida: Adiga أنت , Beyruut بيروت .
Magaca aan loogu yeerin wax gaar ah waxaa la
yiraahdaa lamagarto sida: Nin رجل iyo ina boqor
أمير .

Gartooyinka waa toddobo magac uyaalka, magaca
gaarka ah, magaca muujiyaha, magaca xiriiriyaha,
gartada qodobka (ال) iyo haddii loo geeyo garto
iyo gartada dhawaaqtada ah.

1. Magac uyaalka الضمير

Magac uyaalka waa sida: Aniga أنا , adiga "labka"
أنت , adiga "dheddig" أنتِ , labadiina أنتما , idinka
أنتم , idinka "dheddig" أنتن , isaga هو , iyada هي ,
labadooda هما , iyaga هم , iyaga "dheddig" هنَّ ,
annaga نحن .

2. Magaca gaarka ah العلم

Waa magac si gooni wax loogu yeero sida:
Khaalid خالد , Abuubakar أبو بكر , Dimishiq دمشق,
Ummu xabiiba أم حبيبة .

3. Magaca muujiyaha اسم الإشارة

Magacyaalka muujiyaha waa kuwan:

Kuwa labka ah: Kani ذا , labadan دَيْن iyo دان ,
kuwaasi أولاء .

Kuwa dheddiga ah: Tani ذِه , تِه , ذِي , تي . labadan
أولاء , kuwaasi تَيْن iyo تان .

Halka goobta: Halkan هنا , halkaasi تَمَّ iyo تَمَّة .

Magacyadan waxay qaataan ha'da soojeedista ((ها))
(التنبيه) , waxaan ka ahayn (ثمة) sida: Kani هذا ,
kuwaasi هؤلاء , halkani هنا .

Muujiyahaasi waxaa gadaal ka raaca kaafka qofka
lala hadlayo xarafkaasi oo qaata kaafka magac
uyaalka keliga, labaadhaha, kooxda, labka iyo
dheddiga sida: Buurtaasi ayaa halkaasi ah ذاك
تيكم , wargeysyadiinan waa kuweenii الجبل هناك
ذا , kuwiinan waa wixii aad codsateen الصحيفة لنا
iyo kuwiinan waa wixii aad codsateen كُنَّ ما طلبتِ
ذاكم ما طلبتم .

Waxaa kaloo ay qaadataa laamka muujiyahiisu ay
tahay fogaanshaha sida: Halkaasi buurtaasi
agteeda هناك عند ذلك الجبل , wargeyskaasi waa
تلك الصحيفة لي keygii .

Waxaa loo dhexeysiiyaa magac uyaal soojeedinta
((ها)) iyo magaca muujiyaha sida: Waa aniga kan
sida badana ها أنتم أولاء , waa idinka kuwaasi ها أنذا .

waxaa loo dhexeysiiyaa kaafka sidii: Sidaas oo kale هكذا.

4. Magaca xiriiriyaha الاسم الموصول

Magacyada xiriiriyaaalka waa laba qeybood:
Qaybta xiriiriyaaalka gaarka ah iyo qaybta wadaaga ah.

B) Xiriiriyaaalka gaarka ah:

Kuwa labka ah: Kii الذي , labadii اللذان iyo اللذين ,
kuwii الذين , kooxda labka ah الألى .

Kuwa dheddiga ah: Tii التي , labadii اللتان iyo اللتين
, kuwii اللاتي , kooxda dheddiga اللاتي .

T) Xiriiriyaaalka wadaaga ah waana shan: Qof من
, wax ما , kii أي , kii ذا , kii نو

1) Waxaa loo adeegsadaa wixii garaad leh iyo waxaan lahaynba sida: Wanaaji qoftii ku nuujisey
أحسن لمن أرضعتك .

Ebbana wuxuu ka abuuray xoolo kasta biyo qaar ka mida waa xamaarato qaarna waa laba lugoodle qaarna afar lugoodle
وَاللَّهُ خَلَقَ كُلَّ دَابَّةٍ مِنْ مَاءٍ فَمِنْهُمْ { مَنْ يَمْشِي عَلَى بَطْنِهِ وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى رِجْلَيْنِ وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى أَرْبَعِ } .

2) Waxaa loo adeegsadaa wixii garaad leh iyo waxaan lahaynba sida: Keen wixii aad heyso

صنّف u qeybi ardadaada laba koox , أحضر ما عندك
ما عندك من الطلاب صنفين

3) أيُّ , Waxaa loo adeegsadaa garaadlaha: La
kulan kii aad jeceshahay قابل أيًّا أحببته

4) ذا , Wuxuu noqdaa magac xiriiriye hadduu ka
hormaro weydiinta ((ما)) ama ((من)) .

5) ذو , Waxay gaar u tahay lahjada qabiilka طيء
sida: Waxaa yimid kii ku sharfay جاء ذو أكرمك .

Gartada qodobka (ال) المعروف بـ

Magaca gartada wuxuu qaataa oo lagu yaqaan
gartada ((ال)) .

Makordhaha iyo kordhaha المجرد والمزيد

B) Magaca ka maran xarafka dheeraadka ah
asalkiisa ayaa la yiraahdaa magaca makordhaha,
wuxuuna u kala baxaa saddax:

1) Makordhaha saddax xarafka ah sida: Nin رجل

.

2) Makordhaha afar xarafka ah sida: Jacfar جَعْفَر

.

3) Makordhaha shan xarafka ah sida: Geed

mirihiisu sidii cambaruudka سفرٌجل .

T) Magaca kordhaha waa kan lagu kordhiyo asalkiisa xaraf iyo wax ka badan: kordhintana waa laba jaad:

- 1) In la soo celiyo xaraf ka mida xarfihiiisa asalka ah sida: Jilbaab جلباب asalkeeda " جلب " .
- 2) In lagu kordhiyo mid ka mida xarfaha dheeraadka tobanka ah oo ay wada yihiin xarfahan: (سألتمونيها) sida: Kulan اجتماع asalkeeda " جمع " .

Alifka gaaban iyo ya'da dhimanaha iyo hamzada
ladheereeyay المقصور والمنقوص والممدود

- 1) Alif gaabka waa magac kasta oo isbadala oo ku dhamaado alif sida: Wiilka الفتى .
Waana alifka iskaroga asalkiisa woowga ah ama ya'da, tusaale ahaan alifka الفتى asalkiisu wuxuu ahaa ya' oo wuxuu muuqdaa kolkuu yahay kooxda labada ah sida: Laba wiil فتيان , alifkana العصا asalkiisu wuxuu ahaa woow sida: Labo ul عصوان .
- 2) Ya'da dhimanaha waa magac kasta oo isbadala oo ku dhamaado ya' sida: Garyaqaanka المحامي .
- 3) Erayga xarfihiiisu ismabadalaha ah ee ladheereyn waa sida: Geel جمل . Eraygase

xarfihiisu ismadalaha ah ee ladheereeyey waa magac kasta oo isbadala oo ku dhamaada hamzo alifka dheeraadka ah ka dib sida: Naag quruxsan .
حسنا

المذكر والمؤنث Labka iyo dheddigga
Toosanaha - dadbanaha - xaraf ahaanta -
fasirnaanta

الحقيقي - المجازي - اللفظي - المعنوي

Toosanaha iyo dadbanaha:

Magaca labka ee dadka iyo xoolaha oo u kala baxa lab toosane sida wiil غلام iyo dawaco "lab" ثعلبان. Iyo magaca dheddiga ee dadka iyo xoolaha oo u kala baxa dheddig toosane sida gabar بنت iyo أتان dameerta.

Dheddigga xaraf ahaanta iyo dheddigga
المؤنث اللفظي والمؤنث المعنوي: fasisirnaanta

Dheddigga xaraf ahaanta waa magac kasta oo qaata mid ka mida sumadaha dheddiga waana ta' yarta, alifka gaaban iyo alifka dheer ((التاء المربوطة))

((والألف المقصورة والألف الممدودة)) , waxaase jirta mar ay muujineyso labnimo sida: Dalxa iyo Zakariye "طلحة وزكرياء" magac nin .

Dheddiga fasirnaanta waa magac kasta oo qaadan mid ka mida sumadaha dheddiga sida: Sucaad سعاد .

Sumadaha dheddiga saddaxda ah

علامات التأنيث الثلاث:

1) Sumadda koowaad: Ta' yarta waa sida:

Garyaqaanad محامية .

2) Sumadda labaad: Alif gaabka waa sida:

Haraad, haraadsan tahay عطشان: عطشى .

3) Sumadda saddaxaad: Alifka dheer waa sida:

Jaale, jaaley tahay أصفر: صفراء .

Kooxaha iyo xeerarkeeda

الجموع وأحكامها

Keliga waa wax hal ah sida darbiga جدار , gabar

المثنى , qaran أمة , labadana waa wax labo ah فتاة ,

isku mida qoraalka iyo macnaha iyadoo lagu

darayo alif, nuun ama ya' iyo nuun sida: Labo gabdhood فتاتان, kooxdana waa wixii labo ka badan isagoo iskabadalaya qaabkii keliga ama qaata xarfo dheeraad ah sida: Muuqaal: muuqaalo ناجح: ناجحون , guuleyste: guuleystayaal , صورة: صور .
iyo gabar: gabdho فتاة: فتيات .
Kooxaha waa saddax kooxda labka toosanaha جمع مؤنث سالم , kooxda dheddiga toosanaha مذكر سالم .
iyo kooxda matoosanaha جمع تكسير سالم .

1) Kooxda labka toosanaha

جمع المذكر السالم

Waa wixii ka badan laba oo lagu daro woow iyo nuun qaabka falaha sida: Kuwaasi waxay isku raaceen ganacsigooda (هؤلاء موفقون في تجارتهم) ama ya' iyo nuun qaabka lafalaha iyo lahaanshaha.

2) Kooxda dheddigga toosanaha جمع المؤنث السالم

Waa wixii ka badan laba oo lagu daro alif iyo ta' sida: Way aqriyeen ardaydii "dhedig" (قرأت طالبات مجتهدات).

3) Kooxaha matoosanaha جموع التكسير

Koox kasta oo iskabadasha qaabkeeda keliga ayaa la yiraahdaa koox matoosane sida: Buur: buurar . جبل: جبال .

Yaraynta iyo xeerarkeeda التصغير وأحكامه

Magaca loo rogayo qaabka wax yar ((فُعَيْل)) ayaa la yiraahdaa magaca yar. Wuxuuna muujiyaa yaraanta qaradiisa sida: Kitaab-yar (كُتَيْب).

Xiriirtada iyo xeerarkeeda النسبة وأحكامها

Haddii magac gadaashiis lagu daro sida Dimishiq (دمشق) ya'da labalaabanta ياء مشددة iyadoo la rabo inay wax la xiriirto markaasi wuxuu noqonayaa magac xiriirto sida: Kani waa tolmada reer Dimishiq (هذا نسجٌ دمشقيُّ) .

Magaca labashaqlanaha iyo laba mashaqlanaha الاسم المنون وغير المنون

Magacyada badankood waxay qaataan labashaqlanaha qaababka isbadaladooda oo dhami isagoo godan ama kordhoban ama hoosdhoban sida kaasi waa shimbir هذا طائرٌ , waxaan arkay shimbir رأيت طائراً , waxaan fiiriyey shimbir نظرت إلى طائر .

Magacyadase aan qaadan labashaqlanaha waa sida: Magacyo gaar, astaamo iyo magacyo xarafkooda u dambeeya yahay alifka dheddigeed ama yahay qaabka kooxda badan.

Magac faleedka iyo magac magac faleedka

المصدر واسم المصدر

Magac faleedka iyo magac magac faleedka waa sida ogaaday علماء علم ogaansho .

Asalada المشتقات

Magacyada asalka ah waa toddobo: Magaca falaha, magaca lafalaha, astaanta u egtada, magaca barbardhigga, magaca goorta, magaca goobta iyo magaca qalabka.

1) Magaca falaha اسم الفاعل

Magaca falaha wuxuu sheegaa qofkii sameynayey
falka sida: Ma wuxuu qorayaa walaalkaa
casharkiisii .أكاتب أخوك درسه

2) Magaca lafalaha اسم المفعول

Magaca lafalaha waa sida: Lagaraacay مضروب .

3) Astaanta u egtada magaca falaha

الصفة المشبهة باسم الفاعل

Astaanta u eg magaca falaha waa sida: Dabeecad
wanaagga كريم الخلق .

4) Magaca barbardhigaha اسم التفضيل

Waxaa lagu qaabeeyaa qaabka ka badan ((أفعل))
sida: Labadiinaba garaad ayaad leedihiin hase
ahaatee deriskaa ayaa kaa garaad badan oo kaa

garanaaya . كلاكما ذكي لكن جارك أذكى منك وأعلم .

5) Magaca goorta iyo 6) magaca goobta اسم الزمان واسم المكان

Magaca goorta iyo magaca goobta waa sida
halkan waxaa ku duugan xoolo هنا مذفن الثروة ,
shalay waxaa tartamayey labo orod yahan أمس
. متسابق العدائين .

7) Magaca qalabka اسم الآلة

Waxaa loo adeegsadaa magaca qalabka qaabkan
مِفْعَال . Magaca qalabka waa sida: Fure مفتاح .
Asalkuna wuxuu ahaa “فتح” oo ah furey.

Falaha magacyada المرفوع من الأسماء

Waa la godayaa magaca hadduu noqdo fale ama
utaagane fale ama yeele ama sheegto ama magaca
ahaa iyo walaalaheed كان وأخواتها iyo wixii la
socda ama sheegtada in iyo walaalaheed إن

. وأخواتها

Falaha الفاعل

Falaha waa qofkii sameynayey falka sida: Way aqrisey ardayadii (قرأت الطالبة).

Utaaganaha falka نائب الفاعل

Utaaganaha falka waa sida: Walaalkaa wuu jeexan yahay dharkiisa أخوك ممزقٌ ثوبه . Macne ahaan waa lafale illeen asalku wuxuu ahaa أنت ممزقٌ ثوباً waxaad jeexaysaa dharka walaalkaa أخيك .

Yeelaha iyo sheegtada المبتدأ والخبر

Weerta magaca ah waxay ka kooban tahay yeelaha iyo sheegtada sida: Khaalid waa socdaale (خالد مسافر).

خبر (إن) وأخواتها Sheegtada (runtii) iyo walaalaheed
معاني الأدوات Macnayaalka qodobyada

معاني الأدوات Macnayaalka qodobada

((إنَّ وَأَنَّ)) waxay xoojiyaan weerta sida: Runtii
Zuheyr baa nasoo raacaya, waxaanba runtii kuu
maleeyay socdaale (إن زهيراً يصحبنا، ظننت أنك مسافر)
Ayaa ka xoojisan sida: Zuheyr ayaa nasoo
raacaya, waxaan kuu maleeyay socdaale (زهير
(يصحبنا، ظننتك مسافراً)).

((كَأَنَّ)) Sidii iyo xoojinta sida: Waxayba
muujiyeen fardooleydii wacdaroooyin ineyba runtii
yihiin oo kale socdaalayaal (ثبت الفرسان على الجياد
(كأنهم الأطواد)).

((وَلَكِنْ)) Hase ahaatee iyo xoojin sida: Waxaa
yimid ardadii hase ahaatee waxaa maqan Saliim
(حضر الطلاب لكنَّ سليماً غائب)
Haddii aad iga ogolaan lahayd waan kuu
abaalgudi lahaa, adiguse runtii igama aadan
ogolaan (لو استجبت لي لكوفنت، لكنك لم تستجب).

((لَيْتَ)) Rabitaanka sida: Haddaad na raaci lahayd
(ليتك تصحبنا).

((لَعَلَّ)) Sidoo kale ((عَلَّ)) lagayaabo waa sida:
Dadaal waxaa lagayaabaa inaad ku guuleysato
kolkan (اجتهد لعلك تنجح هذه المرة). Marna waxay

noqotaa "si" sida: Shaqee si aad u soosaarato
nololmaalmeedkaada (اعمل لعلك تكسب قوتك).
((لا)) Diidada sida: Ma jooga nin qolka (لا رجل في)
(القاعة).

Lafalaha magacyada المنصوب من الأسماء

Lafalaha magacyada waa lafalaha dhan, lafalaha,
lafalaha dartiis, lafalaha lajira, lafalaha goorta iyo
goobta, qaabka falka, kalasaaridda, kabaxsanidda,
dhawaaqtada iyo raacdada lafalaha.

Lafalaha dhan المفعول المطلق

Lafalaha dhan waa sida: Waxaan ordaa aroor
kasta orod أعدو كل صباح عدواً.

Lafalaha المفعول به

Lafalaha waa sida ma cabin walaalkaa
cabitaankiisii , لم يشرب أخوك شرابه magac
u yaalkana wuxuu noqdaa lafale sida waan ku
sharfay إياك , أكرمتك adiga ayaanu ku caabudaynaa

تَعْبُدُ .

Lafalaha dartiis المفعول لأجله

Lafalaha dartiis waa sida waxaan u istaagay
weyneyn dartaada ah قفت إجلالاً لك .

Lafalaha lajira المفعول معه

Lafalaha lajira waa sida waxaa socdaalay
walaalkay aabihiisna hortii . سافر أخي وأبوه قبله .

Lafalaha goorta iyo goobta المفعول فيه

Lafalaha goorta iyo goobta waa sida waxaan imid
maalintii khamiista qaadiga hortiiisa حضرت يومَ
الخميسَ أمامَ القاضي , maalinta khamiista waxay
tilmaantey goorta falka (يومَ الخميس), qaadiga
hortiisana waxay tilmaantey goobtiisa (أمامَ القاضي).
Falkaabyada waxay u kala baxaan rogmatada
غير متصرف غير المتصرفة
Falkaabyada rogrogmada الظروف المتصرفة sida:
Maalinta khamiista way dhowdahay يومُ الخميس

قريب.

Falkaab marogmade ظرف غير متصرف sida:
Waxaan imaan doonaa casirka ka dib سأحضر من
بعد العصر.

Falkaabyada goobta ee ismabaddalaha ظروف
أذهب المكان المبنية: Sida: Aad meeshii aad ka timid
من حيث أتيت.

قف هنا Istaag halkan - هنا

. اجلس ثم Fadhiiso halkaas - ثم

أين سافرت؟ Halkee usocdaashey? - أين

أتكلمنا من Ma waxaad nagala hadleysaa kor? - هل
عل؟

Kitaabka wuxuu yaalaa kitaab-saarka - دون
الكتاب دون الرف hoostiisa

2) Falkaabyada goorta ee ismabaddalaha ظروف
الزمان المبنية:

إذا: Goortada timaadada sida: Hadduu yimaado
walaalka ila socodsii إذا جاء أخوك فأخبرني

إذا: Goortada tagtada sida: Kolkaasi waxay
ahayd markuu dhacay dhulgariirka كان ذلك إذا وقع
الزلازل.

أيان: Wuxuu weydiinayaa goorta maalinta
dagaalka يسأل أيان يوم المعركة

. ما كذبت قط Been ma aanan sheegin weligey قط
لن أفعله Ma usameyn doono wax dhaafsasho عوض
عوض .

Mar aan taagnaa ayuu yimid walaalkaa
بيننا وبيننا , wuxuu soo galey Khaalid
mar aanu wadahadleyney دخل خالد بينما نحن نتحاور
Wuxuu yimid ina boqorkii shalayto حضر
الأمير أمس .
Istaag inta aan tukanayo قف ريث أصلي
Markuu aqriyey waan la dhacney لما قرأ أعجبنا
لمَّا به .
Goortada tagtada sida: Fuley ma ahayn tan
iyo intii aan garaadsadey ما جينت منذُ عقلت
Falkaabyo wadaaga goorta iyo goobta ظروف
مشاركة للزمان والمكان:
Goormaad timid? (متى): أئى حضرت؟
fadhiisato waad ku nasan (أين) أئى تجلسُ تسترح
, خرج من عندي "Xagga" waa iga soo tegey
wuxuu socdaaley gabaldhicii سافر عند الغروب
"Heysasho" waxaan heystaa toban "diinaar"
لدى lacag ah , لدى عشرة دنانير , wuxuu yimid kolkii
qorraxdu soobexeysey حضر لدى طلوع الشمس
"Xagga" xagganaga ayaanu ka barney aqoon
{وَعَلَّمْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا عِلْمًا}.

الحال Qaabka falka

Qaabka falka waa sida waxaan la kulmay

hooyadaa oo faraxsan (قابلت والدتك مسرورة) qaabkii
falka waa faraxsan (مسرورة) qofkii faraxsanaa waa
hooyadaa (والدتك) falihii qaabka waa (قابل).
Waxaa jira jaad kale oo la yiraahdo qaabka
xoojinta الحال المؤكد sida: [Waxaanu kuugu soo
dirney dadka rasuulnimo {وأرسلناك للناس رسولا}](#).

Kalasaaridda التمييز

Kalasaaridda waa sida: Waxaan leeyahay soddon
“kitaab” oo aan jeclahay (عندي ثلاثون كتاباً أنا بها قريرُ)
(عيناً).

Kalasaaraha wuxuu u kala baxaa kalasaaraha
gaarka ah تمييز الذات iyo kalasaaraha xiriirtada
تمييز النسبة .

B) Kalasaaraha gaarka ah waa sida: Qolka waxaa
jooga labaatan ardey hortooda uu yahay intaasoo
kitaab ah (في القاعة عشرون طالباً أمامهم كذا كتاباً).

T) Kalasaaraha xiriirtada waa sida: Anigaa ugu
xoolo badan أنا أكثر مالاً .

Kalasaaraha tirada iyo udhigankeeda تمييز العدد
وكنائياته:

B) Tirooyinka ka bilaabata (3- 9) waxaa lala
dheddigeeyaa tirooyinka labka ah, waxaana lala
labeeyaa tirooyinka dheddiga ah qaababkeeda oo

dhan keliga ama lagu daro ama lasocoto sida:
 Armaajada waxaa yaala lix wargeysyo ah iyo
 toddobo qalimo iyo saddax iyo toban kitaab iyo
 shan iyo toban warqado ah iyo siddeed iyo lixdan
 buug iyo afar iyo konton kaarar ah (في الخزانة ست)
 مجلات وسبعة أقلام، وثلاثة عشر كتاباً وخمس عشرة رسالة،
 (وثمانية وستون دفترأ وأربع وخمسون بطاقة
 Tirada
 tobnaadse waxay leedahay laba qaab: way isku
 raacaan tiradiisa haddii lagu daro mid kale sidaad
 aragtey saddax iyo toban kitaab, shan iyo toban
 warqado ah (ثلاثة عشر كتاباً، خمس عشرة رسالة) wuuse
 ka soohorjeedaa markuu keli yahay sida: waxaa
 gudbey toban arday ah iyo toban arday "dheddig"
 ah (نجح عشرة طلاب وعشر طالبات) iyo
 labada الاثنان waxay ku raacaan tirada qaababka
 oo dhan. Sidoo kale markaanu leenahay: Maanta
 waa toddobo iyo tobankii Rajab هذا اليوم السابع عشر
 من رجب iyo habeen dambena waa sagaal iyo toban
 غداً الليلة التاسعة عشرة .
 Markii aad aqrineysid tirooyinka waxaad ka
 bilaabeysaa xagga midig oo waxaad leedahay
 Waxay ka baxeen sanadkii kun sagaal boqol iyo
 shan iyo afartankii 1945: كان الجلاء سنة خمس وأربعين :
 T) Waxaa udhiganta tirada erayo
 saddax ah oo kala ah: كذا، كائين، كم .
 1) "Intaasoo" waxa la adeegsadaa kolkii aad

ka hadleysid tirada ha yaraatee ama ha badnaatee
sida: Waxaan heystaa intaasoo kitaab ah عندي كذا
Waxaan arkey tuulo hebel iyo tuulo hebel
كتاباً . رأيت كذا وكذا قرية

2) "Meeqa" waxaa loo adeegsadaa waxa
badan sida: Meeqa kitaab ayaad aqrisey (كأي من
كأين من)
(كتاب قرأت).

3) "Meeqa" waxaa loo adeegsadaa laba
qaab: Weydiin iyo sheegto.

Weydiinta الاستفهامية waxaa la adeegsadaa kolkii
aad rabtid inaad ogaato tirada sida: Meeqa lacag
ah ayaad heysataa? (كم ديناراً عندك؟)

Sheegtadase الخبرية (كم) waxay sheegtaa waxa
badan sida: Meeqa waano ayaa ku soodhaaftey
oodan kuwaano qaadan! (ابكم عبرة تمرُّ فلا تتعظ).

Kabaxsanida المستثنى

Kabaxsanidda waa sida way faaideen ganacsatadii
Khaalid mooyee (ربح التجار إلا خالداً).

Qoddobada kabaxsanida أدوات الاستثناء waa
siddeed: ((إلا، غير، سوى، خلا، عدا، حاشا، ليس، لا يكون)).
إلا: "Mooyee" waa xarafka kabaxsanida sida badan
sida: Ma uusan imaan walaalkaa mooyee (لم يحضر)
(إلا أخوك). Waxayna qaadataa macnaha "ahayn"

((غير)) sida: Haddii ay ahaan lahayd labadooda "cirka iyo dhulka" Eebbayaal aan ahayn Eebbe way xumaan lahayd labadoodaas { لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا { اللَّهُ لَفَسَدَتَا } . Waxayna qaadataa macnaha "hase ahaatee" ((لكن)) sida: Kuguma aan soodejin Qur'aanka inaan kugu dhibno hase ahaatee waano qofkii cabsanaya { مَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَى، إِلَّا تَذَكَّرَ } { لِمَنْ يَخْشَى } .

Ninkan ma xuma, wuxuu leeyahay astaamo aanan ahayn waxaan kuu sheegey (هذا (رجلٌ غيرُ سيءٍ، له صفاتٌ سوى ما ذكرت qaadataa macnaha "mooyee" ((إلا)) ee kabaxsanida sida: Waanu fahamney casharkii aan ka ahayn Naziir (فهنا الدرس غير نذير). Erayadan haddii ay lasocoto (ما) waa in lakordhobaa: Way aqrinayaan ardadu waxaan ka ahayn laba iyaga ka mida (يقرأ الطلاب ما) (عدا اثنين منهم).

Sida: Waxaa socdaaley reerkii aan ka ahayn Amiirka (سافر القوم ليس الأمير) ama (لا يكون (الأمير).

Waa sidii kabaxsanida sida: Axmed waa nin deeqsi ah fulay inuu yahay mooyee (أحمدُ جوادٌ بيْدُ أنه) (جبان)

Dhawaaqtada المنادى

Dhawaaqtada waa sida Khaalidow يا خالد ,
Cabdullaahiyow أيا عبد الله , mar walbana waa
lakordhobayaa ka dib qodobka dhawaaqtada.
Haddiise magacu aanu isbadalin sida caadiga ah,
wuxuuna ahaanayaa sidiisii hore sida: Siibawayh-
yahow يا سيبويه , kanow يا هذا .

1) Xarfaha dhawaaqtada أحرف النداء waa siddeed:
(أ) iyo (أي) waxayna noqdaan dhawaaqtada dhow
sida: Khaalidow, walaalkeeyow (أخي) iyo
(أخالد، أي أخى) iyo
((يا، آ، أي، أيا، هيا)) waxayna noqdaan dhawaaqtada
fog iyo (وا) waxay noqotaa gaar ahaan baroordiiqa
sida: Alla madaxeey (وارأسي).

(يا): Waa tan ugu muhiimsan oo waa dhawaaqtada
dhow, fog iyo gargaarsashadaba sida:

Hantiilayaalow saboolka gaajada uga gargaara (يا
للأغنياء للفقراء من الجوع) iyo baroordiiqa sida: Alla
madaxeey (يا رأسي) iyo Alla Eebow (يا الله).

Meelaha lahaanshaha magaca مواضع جر الاسم

Lahaansho ayuu noqonayaa magacu hadduu ka
horreeyo xarfka meeleyaha ama lagu daro
magac hore.

Xarfaka meeleyaha الجر بالحرف

Xarfaha meeleyaasha waa toban iyo toddobo xaraf:

الباء، من، إلى، عن، على، في، الكاف، اللام، رُبِّ، .
حتى، مُدْ، منذ، واو القسم، تاء القسم، خلا، عدا، حاشا

Waxaan ku soo sheegnay saddaxda ugu dambeeya casharkii kalasaaraha مبحث الاستثناء waana kuwan macnahooda xarfaha afar iyo tobanka dhiman:

1) الباء : Kudhejinta "toosan" sida: Waxaan qabtey gacantaada (أمسكت بيدك), ama dadban sida: Waxaan soo dhaafey gurigaagii (مررت بدارك), caawinta sida: Waxaan ku cuney qaaddo (أكلت بالملعقة), wacnaanta sida: Gardaradaada darteed ayaan kaaga goostey (بظلمك قوطعت), udhiganta sida: Uqaado kitaabka buugga ama lacag (خذ الكتاب بالدفتتر (أو بدينار), badalka sida: Alla yaa iigu beddelo xoolihiisa caafimaad (ليت له بماله عافية), falkaabka sida: Waxaan soodhaafey Dimishiq habeen (مررت بدمشق بالليل), lasocotada sida: Bax adoo nabad ah (اذهب بسلام), dhaarta sida: Waxaan ku dhaartey Eebbe (أقسمت بالله).

2), 3) تاء القسم وواوه Ta'da dhaarta iyo woowgeeda sida: Waxaan ku dhaartey Eebbe (تالله), woowgana

- sida: Waxaan ku dhaartey Eebbe (والله).
- 4) الكاف: Sidii sida: Wuxuu u ciyey sidii libaaxii (صرخ كأسد).
- 5) اللام: Ugaar ah sida: Eebbaa mahadda iska leh (الحمد لله), "u" sida: Waxaan u soo noqdey gurigeygii (عدت لداري), noqoshada sida: Waxay udhiseen iney burburiyaan (بنوا للخراب), falkaabka sida: Sooma "bisha" aragtideeda (صوموا لرؤيته), gargaarsasho sida: Hantiilayaalow (يا للأغنياء), layaabka sida: Heersare! (يا للروعة!).
- 6) عن "Ka" sida: Waxaan ka socdaaley Beyruut (سرت عن بيروت), kadib sida: [Xoogaa yar kadib wey shalayn doonaan {عَمَّا قَلِيلٍ لِيُصْبِحَ نَادِمِينَ}](#).
- 7) في: Falkaabka toosan sida: Waxaan joogey Ramadaankii Dimishiq (أقيمت في رمضان في دمشق), dadban sida: Waxaa idinkugu sugnaadey qofkii qof dila in ladilo nolol {وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيَاةٌ}. Darteed sida: Waxay u gashey cadaab naag mukulaal ay xirtey darteed ((دخلت النار امرأة في هرة ((حبستها)).
- 8), 9) مذ ومنذ: Tan iyo sida: Lama aanan hadlin tan iyo saddax maalmood (لم أكلمه منذ ثلاثة أيام).
- 10) من: Bilaabashada "ka" sida: Waxaan ka baxay guriga (سرت من الدار), qaar sida: Bixiya wixii aad jeceshihiin (أنفقوا مما تحبون), caddaynta sida: Wixii xoolo ah ood heysato keen (ما عندك من مال فأحضره),

beddelka sida: Wax kaaga tarimeyso doodda runta (لا يغنيك الجدل من الصدق شيئاً), darteed sida: Dadaal xumadaada darteed ayaad ku jabtey (من تقصيرك (خسرت).

11) إلى: "Tan iyo, ku" Dhamaadka sida: Waxaan soojeeday tan iyo waaberigii (سهرت إلى الفجر).

Xagga عند sida: Aqriska ayaan ka jeclahay xaggeyga hadalka (القراءة أحب إلي من الحديث).

12) رَبِّ: Lagayaabo sida: Waxaa lagayaabaa inuu dhibnoo yahay (رب مؤذ لنا).

13) Kor "toosan" sida: Kitaabka wuxuu kor saaran yahay kitaab-saarka (الكتاب على الرف) ama

dadban sida: Abaal ayaad igu leedahay (لك عليّ)

(فضل), darteed sida: Wuu isharfey wixii aan u sameeyay darteed (أكرمني على نفعي له), lasocotada

أحبه على : Waan ku jeclahay caajisnimadiisa (مع

كسله), inkastoo sida: Waan ku jabey heshiiskii

inkastoo aanan ahayn rajolaawe (خسرت الصفقة على (أني غير يائس

14) حتى: Dhamaadka "tan iyo" sida: Waxaan

soojeeday tan iyo waaberigii (سهرت حتى الصباح),

darteed "si" waxay la macno tahay laamka مرادفة

اللام sida: Dadaal si aad uguuleysato (اجتهد حتى

(تفوز).

Lahaanshaha labada magac الجر بالإضافة

Lahaanshaha waa labo magac oo isla socda sida iikeen kitaabka Saciid iyo qalin qoriga (أحضر كتاب (سعيد وقلم حبر).

Lahaanshaha waa laba jaad: Lahaanshaha meeleyaha iyo lahaanshaha erayga:

Lahaanshaha meeleyaha الإضافة المعنوية:

Lahaanshaha meeleyaha waxay qaadataa mid ka mida saddaxda xarfaha meeleyaha:

1) Waxay tilmaantaa lahaansho ama ugaar ah sida: gurigeygii = guri keygii (داري = دار لي).

2) Waxay tilmaantaa caddayn sida: ushan waa geedka Khayzaraan (هذه عصا خيزران = هذه عصاً (من خيزران).

3) Waa falkaab sida: Waxaa iddaaliyey soojeedkii habeenkii iyo ilaalinta beeraha (أتعبني) سهر الليل وحراسة الحقول = سهر في الليل وحراسة في الحقول).

Lahaanshaha erayga الإضافة اللفظية:

Lahaanshaha erayga waa sida: Waxaa isoo dhaafay nin madaxiisa daboolnaa مرّ بي رجلٌ . معصوبُ الرأس .

Raacdooyinka التوابع

Hadduu raaco erayga isbadalka erayga ka horeeyay ayaa la yiraahdaa raacdo تابع . Raacdooyinka waa shantan: Xoojinta التوكيد , tilmaamaha النعت , la socotada العطف , fasirtada عطف البيان , la socotada caddaynta البديل .

1- Xoojinta التوكيد

Xoojinta waa eraygii oo la soo celiyey mar kale sida: Waa la heshiiyey waa la heshiiyey لقد تم الصلح لقد تم الصلح .

2- Tilmaamaha النعت

Tilmaamaha wuxuu sheegaa qofka yimid wuxuu yahay sida: Waxaa yimid Khaalid gabyaagii حضر خالد الشاعر .

3- La socotada العطف

La socotada waxay wada socodsiisaa laba eray iyadoo ka dhigaysa isku shaqal ama reeb sida: Waxaa aqriyey ardadii "labka" haddana ardadii

قرأ الطلابُ فالطالباتُ ثم الأطفالُ
"dheddigga" ka dibna ilmihii

Xarfaha la socotada waa sagaalkan soo socda:

1) الواو: "Iyo" waa sida: Waxaa socdaaley Axmed iyo Saliim (سافر أحمد وسليم).

2) الفاء: "Ka dib" waa sida: Waxaa socdaaley Axmed ka dibna Saliim (سافر أحمد فسلیم).

3) ثم: Dabadeed waa sida: Waxaa socdaaley Axmed dabadeed Saliim (سافر أحمد ثم سليم).

4) حتى: "sidoo kale" sida: Waxaan cuney malaaygii sidoo kale madaxiisii أكلت السمكة حتى رأسها.

5) أو: "Ama" sida: Waxaa wanaagsan inaad isku mashquulsid aqriska ama ciyaaraha يحسن أن تشغل نفسك بالقراءة أو الرياضة.

6) ((أم)) "Mise" sida: Ma adigaa guuleyste mise walaalkaa? . أنت الناجح أم أخوك؟

7) بل: "Ee waa" sida: Ma socdaalin deriskaa ee waa adeegahooda . ما سافر جيرانك بل خادمهم .

8) لكن: Hase ahaatee sida: Ma socdaalin ardadii hase ahaatee qof ka socdey iyaga (لم يسافر الطلابُ) (لكن وكيهم).

9) لا: Ma aha sida: Waxaa guuleystey Maxamuud ee ma aha Saliim (نجح محمودٌ لا سليم).

4- Fasirtada البديل

Fasirtada waa sida: Martigaaga maanta waa deriskaaga Khaalid ضيفك اليوم جارك خالد.

5- Lasocotada caddaynta عطف البيان

Lasocotada caddaynta waa sida: جاء خالد التميمي معه أبو زيد عمران.

Xarfaha macnayaalkooda حروف المعاني Ka hadalka xarafka الكلام على الحرف

Xarfaha oo dhami waa ismabadalayaal مبنية wayna yar yihiin oo kama badna tiradooda siddeetan. Waxaana loogu yeeraa xarfaha macnayaalka, sidoo kale xarfaha alif ba'da حروف الهجاء waxaa loogu yeeraa xarfaha aan isbadalin. Xarfaha macnayaalkooda waxay u kala baxaan shan qaybood: hal xarafle, laba xarafle, saddax xarafle, afar xarafle, iyo shan xarafle. Hal xarafle waa saddax iyo toban xaraf waxayna kala yihiin: Hamzada, alifka, ba'da, ta'da, siin, fa', kaaf, laam, miim, nuun, ha', woow iyo ya'.

(الهمزة): Alif gaabka waxaa loo adeegsadaa weydiinta, isla simidda iyo dhawaaqtada sida: **Ma dhow yahay mise wuu fog yahay waxa la idiin yaboohay** { أَقْرَبُ أَمْ بَعِيدٌ مَا تُوعَدُونَ }, waa isugu mid iyaga haddaad u digto iyo haddaadan u digin **rumeyn mahayaan** { وَسَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أُنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ } iyo deriskeenayahey annaga labada ah waxaanu deggannahay halkani **إنا مقيمنا هنا أجارتنا**.

(الألف) Kaalmada, layaabidda, baroordiiqqa, kala qaybinta labada nuun, sumadda laboodlaha sida: **Alla Yaziidow waxaan kaa filayaa inaan kaa heli doono saddaqa** (يا يزيدا لأملٍ نيلٍ بر), maxaa biyo ah oo maxaa cows ah! **يا ماءا ويا عشبيا!**

(الباء) Dhejinta, darteedda, dhaarta, kaalmada sida: **Waxaan qabtey walaalkey** **ka** **bixitaanka balamohoodii ayaanu naxariista uga fogeyney** { فَبِمَا نَفْسِهِمْ مِيثَاقَهُمْ لَعَنَّاهُمْ },

(التاء) Dheddiga, dhaarta sida: **Waxay tiri xaaskii mudanaha** { قَالَتِ امْرَأَةُ الْعَزِيزِ }, waxaan ku dhaartay **Eebbe runtii Eebbaa naga kaa doortay** { تَاللَّهِ لَقَدْ أَتْرَكَ { اللَّهُ عَلَيْنَا } }.

(السين) Timaadada sida: **Waxaa kuu muuqan doonto** (maalin ka mid ah) **maalmaha waxaadan ogeyn** **ستبدي لك الأيام ما كنت جاهلا**.

(الفاء) Isku xigidda, ku xiran sida: **Madaxweynaha**

waxaa u soo galey aqoonyahanadii ka dib
 madaxdii دخل عند الخليفة العلماء فالأمراء , haddaad
 jeceshihiin Eebbe waa inaad isoo raacdaan { إن كنتم }
 Waxay noqotaa xaraf dheeraad { تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي } . Waxay noqotaa xaraf dheeraad
 ah iyadoo erayga qurxineysa sida: Qaado toddobo
 oo kaliya خذ سبعة فقط .
 (الكاف) Sidii sida: Aqoonta waa iftiin oo kale العلم
 إن { إن } , kaasi waxaa (idin kugu) sugan waano كالنور
 waxay noqotaa xaraf dheeraad ah { فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةٌ } .
 sida ma jiraan wax la mid ah { لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ } .
 (اللام) Fartada, bilaabidda, dhaarta, u goonida sida:
 Ha bixiyo xoololow xoolihiisa { لِيُنْفِقَ ذُو سَعَةٍ مِّنْ }
 jannada (beerta) waxay gooni u tahay { سَعَتِهِ } ,
 kuwa maqla (Eebbe) الجنة للطائعين .
 (الميم) Waxay tilmaantaa kooxda labka sida:
 Waxaad ahaydeen kuwa islaweyn adduunka { بما }
 { كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ فِي الْأَرْضِ }
 (النون) Ka tegin iyo xoojinta sida: Wuxuu igula
 dardaarmey tukashada { وَأَوْصَانِي بِالصَّلَاةِ } iyo
 waxaanu qaban foodiisa { لِنَسْفَعًا بِالنَّاصِيَةِ } .
 (الهاء) Hadal istaajinta sida: Maxaa ugu wacan لِمَ
 , isaga إياه magac uyaalka isaga waa (إيا) kaliya
 hase ahaatee ha'da ka dambeyna waxay
 sheegeysaa qof maqan.
 (الواو) Kooxda, sii wadida, qaabka, lasocdaha iyo
 dhaarta sida inaan idiin caddayno oon ku sugno

ilmagaleenada wixii aan doono { لِنَبِّئَنَّ لَكُمْ وَتَقْرَأُ فِي }
{ الأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ }, waxay ka baxeen guryahooda
iyagoo kumanaan ah { خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَهُمْ أُلُوفٌ },
iyo waxaan ku dhaartey Tiinka iyo Zaytuunka
{ وَالزَّيْتُونَ } "labadan geed ma aha geedaha ay
soomaalidu u taqaano Tiitiinka iyo Zeytuunka ee
waa laba geedoo kale oo magacyadooda uun baa
isku mid noqday".

(إيبي) Hadlaha sida aniga (الياء).

(أما الثنائية) Laba xarafluhuna waa lix iyo labaatan
waxayna kala yihiin aa, iz, al, am, an, in, aw, ay,
ii, bal, can, fii, qad, key, laa, lam, lan, low, maa,
muz, min, haa, hal, waa, yaa iyo nuunka culus.

(أ) Dhawaaqtada sida Cabdullaahiyow . { أَعْبَدَ اللَّهَ }.

(إذ) Isla markiiba iyo kolkii.

(أل) Qodobka gartada "ka" sida: Wuxuu idiin la
yimaado rasuulka qaata { وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ }.

(أم) Mise sida: Ma dhow yahay mise wuu fog
yahay waxa la idiin balanqaaday { أَقْرَبُ أَمْ بَعِيدٌ مَا
{ تُوعَدُونَ }.

(أن) Fasirtada "in" sida: Inaad soontaan ayaa idiin
wanaagsan { وَأَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَكُمْ }.

(إن) Shardiga "haddii" sida: Haddii aad naxariisato
waa lagu naxariisan . { إِنْ تَرْحَمْ تُرْحَمْ }.

(أو) Ama sida: Qaado kan ama kaas . { خذ هذا أو ذاك }.

(أي) Dhawaaqtada iyo fasiridda sida

iBarbaariyaheygow أي رب , kaasi waa casjad
yacni dahab هذا عسجد أي ذهب .

(إي) Haa sida: Waxay ku weydiinayaan ma
dhabbaa waxaad dhahdaa haa waxaan ku dhaartey
iBarbaariyaheyga ee runtii waa dhab { وَيَسْتَنْبِئُونَكَ
{ أَحَقُّ هُوَ قُلُّ إِي وَرَبِّي إِنَّهُ لَحَقُّ
(بل) "Ee waa" sida: Ma bixin Khaalid ee waa
Yuusuf ما ذهب خالد بل يوسف .

(عن) "Ka" sida: Waxaan ka baxay magaaladii
خرجتُ عن البلد .

(في) Falkaab, lasocotada iyo darteed: Magaalada
waxaa jooga tuugo في البلد لصوص ,

(قد) Runtii iyo lagayaabo sida: Runtii waxaa
liibaaney { قَدْ أَفْلَحَ } .

(كي) "Si" sida: Si aad u gaartaan كي تنالوا .

(لا) Diidada, dheeradka iyo diidmada sida: Ha ka
quusanina naxariista Eebbe { لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ } ,
maxaa kuu diidey inaad tukatid { مَا مَنَعَكَ أَلَّا تَسْجُدَ }
iyo xoolana ma bixiyo mana tukado { فَلَا صَدَقَ وَلَا
صَلَّى }
(لم) Diidmada joogtada sida: Lama dhalin waxna
ma dhalo "Eebbe" { لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ } .

(لن) Diidmada joogtada iyo timaadada.

(لو) Shardiga "haddii" sida: Wuxuu jecel yahay
midkood hadduu noolaan lahaa kun sano { يَوَدُّ أَحَدُهُمْ
{ لَوْ يُعَمَّرُ أَلْفَ سَنَةٍ } .

- (ما) Diidmada sida: **Kani ma aha dad** { ما هذا بشرأ }.
- (مدن) Tan iyo sida: Lama aanan hadlin tan iyo sanad .
ما كلمته من سنة .
- (من) Bilaabidda "ka", qaar .
- (ها) Soojeedinta waxaana qaata magacyada muujiyaha sida: kan هذا iyo tan هذه magac uyaalada waa aniga kani هأنذا iyo waa idinkii هأنتم iyo weerooyinka sida: War saaxiibkaa ayaa taagan iridda ها إن صاحبك بالباب .
- (هل) Weydiinta sida: Waagii ma beryay ? هل طلع النهار؟
- (وا) Baroordiiqa
- (يا) Dhawaaqtada, baroordiiqa iyo soojeedinta sida dadow ((يايها الناس)),
(النون الثقيلة) Waxaa qaata falka laxoojinaya sida: **Waa la xiri** { لئسجنن } sideedaba ma qaadato tagtada.
- (أما) Saddax xarafluhuna waa labaaatan iyo shan waxayna kala yihiin aay, ajal, iza, izan, alaa, ilaa, amaa, inna, anna, ayaa, balaa, zumma, jalal, jayri, khalaa, rubba, sowfa, cadaa, calla, calaa, laata, layta, munzu, nacam iyo hayaa.
- (أي) Dhawaaqtada
- (أجل) Haa
- (إذا) Islamarkii sida: **Haddii ay ku dhacdo xumaan oo ay gacantooda ku keensadeen islamarkiiba waa**

وَأِنْ تُصِيبُهُمْ سَيِّئَةٌ بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيَهُمْ إِذَا هُمْ {
{يَقْنَطُونَ}.

(إِذَنْ) Sidaas darteed.

(أَلَا) Soojeedinta "hooyaay"

(إِلَى) Dhamaadka "ku" .

(أَمَّا) Soojeedinta "miyaa"

(أَنْ) Xoojinta "runtii"

(إِنَّ) Xoojinta sida: Runtii Eebbe ayaa wax walba
awooda {إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ}, kaliya إِئْمًا sida
waxaa kaliya oo waano qaata inta garaadka leh
{إِنَّمَا يَنْتَكِرُ الْوَلُو الْأَلْبَابِ}.

(أَيَّا) Dhawaaqtada

(بِلى) Warcelinta "haa"

(ثُمَّ) Dabadeed sida waxaa baxay dhalinyaradii ka
dibna odayaashii خَرَجَ الشَّبَانُ ثُمَّ الشُّيُوخُ

(جَلَلٌ) Warcelinta "haa" oo kale

(جَيْرٌ) Warcelinta "haa" sidoo kale

(خَلَا) Ka baxsanida "ka ahayn"

(رُبٌّ) Lagayaabo.

(سَوْفَ) Timaadada sida: Wuu arki doonaa سَوْفَ
يَرَى

(عَدَا) Ka baxsanida "ka ahayn"

(عَلَى) Laga yaabo

(عَلَى) Korka iyo lasocotada

(لَات) Diidmada ma aha

(لَيْتَ) Filasho "tollaay"

(منذ) Tan iyo sida: Lama aanan hadlin tan iyo sanad . ما كلمته منذ سنة .

(نعم) Warcelinta "haa"

(هيا) Dhawaaqtada sida: Na Barbaariyeheenow noo naxariiso هيا ربنا ارحمنا

(وأما الرباعية) Afar xarafluhuna waa shan iyo toban waxayna kala yihiin izmaa, allaa, illaa, ammaa, immaa, xaashaa, xattaa, ka'anna, kallaa, laakin, lacalla, lammaa, lowlaa, lowmaa iyo hallaa

(إذما) Shardiga "haddii" .

(ألا) Ku boorinta.

(إلا) Ka baxsanida "ka ahayn" sida: Cudur kasta wuxuu leeyahay daawo waxaan ka ahayn geerida . لكل داء دواء إلا الموت

(أما) Miyaa sida: **Kuwii rumeeyey miyaa iyagu way og yihiin runtii inuu dhab yahay { فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا { فَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ**

(إما) Ama.

(حاشا) Ka baxsanida "ka ahayn"

(حتى) Tan iyo intii sida: **Tan iyo intii waaga ka baryayo { حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ {**

(كأن) Sidii.

(كلا) Sidaas ma aha.

(لكن) Hase ahaatee sida: Ma istaagin Zeyd hase ahaatee Camri buu ahaa ما قام زيد لكن عمرو

(لعل) Laga yaabo sida: Waxaa laga yaabaa hawada

iney isbadasho لعل الجو يعتدل .
 (لَمَّا) Diidmada joogtada
 (لولا) Ku boorinta.
 (لوما) Ku boorinta.
 (هلا) Ku boorinta.
 (أما الخماسية) Shan xaraflihuna waa hase ahaatee
 sida: **Ma aydan dilin hase ahaatee ee Eebbaa dilay**
{فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ قَتَلَهُمْ}
 لا ونعمَ وبلى وإي Xarfaha warcelinta (أحرف الجواب)
 وأجلٌ وجلٌ وجيرٌ وإن
 لم ولمّا ولن وما ولا Xarfaha diidmada (أحرف النفي)
 ولات
 إن وإذما ولو ولولا ولوما Xarfaha shardiga (أحرف الشرط)
 وأمّا
 ألا وألا وهلا Xarfaha ku boorinta (أحرف التحضيض)
 ولولا ولو ما
 أنّ وأن Xarfaha magac faleedka (الأحرف المصدرية)
 وكى ولو وما
 السين وسوف وأنّ Xarfaha timaadada (أحرف الاستقبال)
 وإنّ ولن وهل
 ألا وإما وها ويا Xarfaha soojeedinta (أحرف التنبيه)
 إنّ وأنّ والنون ولام Xarfaha xoojinta (أحرف التوكيد)
 . الابتداء وقد

Isbadalka shaqalka erayga u dambeeya ee

weeraha إعراب الجمل

Weerta eraybixinta naxwaha waxa weeye wixii ka kooban sheegtada مسند iyo yeelaha مسند إليه haddii ay tahay weer dhan sida: Wuu cuney ilmihii (أكل الطفل) ama aysan ahayn weer dhan sida: Haddaad dadaasho (إن تجتهد).

Weerta falka iyo tan magaca ah الفعلية والاسمية: Weerta ku bilaabata fal sida: Waxaan aqriyey casharkeygii (قرأت درسي) waxaa la yiraahdaa weer fal.

Weerta aan ku bilaabanna fal waxaa la yiraahdaa weer magac sida: Ma aha walaalkaa socdaale (ما أخوك مسافراً).

الحمد لله الذي بنعمته تتم الصالحات

Waxaa mahad iska leh Eebbe kaa soo galadiisu ku dhammaadaan wanaagyaalku